



WORLD BANK GROUP

ZAPADNI BALKAN REDOVNI EKONOMSKI IZVJEŠTAJ
br.19 | proljeće 2021.

BOSNA I HERCEGOVINA

OPORAVAK SMANJENOG INTENZITETA | BILJEŠKA ZA ZEMLJU



Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

Public Disclosure Authorized

© 2021 International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telephone: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org

Ovaj materijal je proizvod osoblja Svjetske banke uz vanjsku saradnju. U njemu izneseni nalazi, tumačenja i zaključci ne odražavaju nužno stavove Svjetske banke, njenog Odbora izvršnih direktora ili vlada koje oni predstavljaju.

Svjetska banka ne garantira tačnost podataka sadržanih u ovom materijalu. Granice, boje, denominacije i ostale informacije prikazane na bilo kojoj mapi u ovom materijalu ne impliciraju nikakav sud Svjetske banke o pravnom statusu bilo koje teritorije, niti potvrdu ili prihvatanje tih granica.

Prava i dozvole

Sadržaj ovog materijala podliježe autorskim pravima. Obzirom da Svjetska banka potiče diseminaciju svog znanja, ovaj se materijal može u cijelosti ili dijelom reproducirati u nekomercijalne svrhe, ukoliko se u potpunosti navede izvor. Sva pitanja o pravima i licencama, uključujući supsidijarna prava, se trebaju uputiti na World Bank Publications, The World Bank Group, 1818 H Street NW, Washington, DC 20433, USA; fax: 202-522-2625; e-mail: pubrights@worldbank.org.

Bosna i Hercegovina

- Procjenjuje se da je u Bosni i Hercegovini (BiH) u toku 2020. došlo do ekonomskog smanjenja za 4,3 procenta. Kako se svijet bude oporavljalo od krize uzrokovane COVID-19 i uz ostvarivanje napretka na Programu ekonomskih reformi u BiH, očekuje se postepeni oporavak.
- Kriza naglašava potrebu zemlje za dugo odgađanim strukturalnim reformama, da bi se ubrzao oporavak.
- Za smanjenje siromaštva, od kritičnog značaja će biti rješavanje dugotrajnog problema nezaposlenosti i zbrinjavanje radnika otpuštenih tokom pandemije.
- Ekonomski izgled je pozitivan, ali postoje rizici, kako domaći, tako i vanjski. Vanjski rizici su vezani za to kako bi oporavak u EU koji je sporiji od očekivanog mogao uticati na prospekte za pristupanje BiH kao i eventualni strožiji finansijski uslovi na međunarodnim tržištima. Domaći rizici su vezani za opšte izbore u 2022. koji će vjerovatno stvoriti dosta političkih previranja. Ubrzati strukturalne reforme je neophodno, da bi se ublažili navedeni rizici.

Skorašnja ekonomska kretanja

Panedmija je dovela do značajnog ekonomskog pada od 4,3 procenta u 2020., kao posljedica smanjenja domaće potražnje, slabog vanjskog okruženja i akutne političke neizvjesnosti. Rast je u prvom kvartalu 2020. (Q1) bio pozitivan, ali je nakon uvođenja lockdowna i mjera ograničenja u Q2 rast naglo zaustavljen zbog pada domaće i vanjske potražnje. Domaća potražnja i ekonomska aktivnost su ojačale do Q4, ali godišnji rast je ostao negativan, uz pad sveukupne potrošnje od 3,4 procentna poena (pp), a investicija od 4,7 pp. Poteškoće u prometu roba i kapitala su uticale na obim trgovine, ali se trgovinski bilans poboljšao; izvoz je snažno pogođen recesijom u EU, ali je kompenziran velikim smanjenjem uvoza roba, tako da je u konačnici neto izvoz doprinio rastu BDP-a sa 4 pp. Na strani proizvodnje, u većini sektora je došlo do smanjenja. Pri tome najviše su pogođene usluge (-3,1 pp), potom industrija (-0,8 pp) i poljoprivreda (-0,1 pp).

Nezaposlenost se pogoršala. Prema službenim procjenama, u novembru 2020. broj zaposlenih je smanjen za oko 1 procenat u

odnosu na isti period prethodne godine (g/g), a broj nezaposlenih se povećao za oko 3 procenta. Veći uticaji na tržište rada su spriječeni programima subvencioniranja plata u oba entiteta BiH, gdje su mjere politike bile usmjerene na pogođene ekonomske sektore, da bi se spriječio gubitak radnih mjesta. Ove promjene na tržištu rada naglašavaju potrebu za rješavanjem strukturalnih rigidnosti, da bi se omogućilo otvaranje radnih mjesta u privatnom sektoru i smanjile destimulacije za učestvovanje na tržištu rada.

Uz pad potražnje i smanjenje cijena nafte, u 2020. se vratila deflacija. Indeks potrošačkih cijena (CPI) pao je u decembru za 1,6 procenata g/g. Najsnažniji deflatorni trendovi su proistekli iz dvije kategorije koje zajedno čine 30 procenata CPI: transport, smanjen za 8,6 procenata g/g, te cijene odjeće i obuće, smanjene za 10 procenata.

Zbog ublažavanja uticaja pandemije, u BiH je došlo do fiskalne ekspanzije. Za 2020. se očekuje fiskalni deficit od 5,4 procenta¹ BDP-a, što predstavlja pogoršanje nakon 1,9 procenata suficita u 2019. Pad prihoda u 2020. je bio uzrokovan uglavnom

¹ Globalni fiskalni okvir BiH za 2020–22.

manjom naplatom poreskih prihoda, naročito indirektnih poreza. Potrošnja je povećana zbog veće tekuće potrošnje na mjere vezane za krizu, kako u zdravstvenom sektoru, tako i za podršku poslovnom sektoru. I pored procijenjenog povećanja, kapitalna potrošnja je i dalje nedovoljna, primarno zbog dugog kašnjenja projekata. Obzirom da BiH nema pristup međunarodnim tržištima, deficit se primarno finansirao domaćim zaduživanjem i zaduživanjem kod međunarodnih zajmodavaca. Procjenjuje se da je ukupni javni i javno garantovani dug u 2020. dostigao 39,6 procenata BDP-a,² što je povećanje od 5,1 pp u odnosu na godinu ranije, od čega 31,1 procenat BDP-a otpada na vanjski javni dug, koji se u najvećoj mjeri sastoji od kredita međunarodnih finansijskih institucija, ugovorenih pod povoljnim uslovima.

Uprkos pandemiji, finansijski sektor je ostao stabilan, ali se profitabilnost sektora ipak smanjila. Banke su u prosjeku dovoljno kapitalizirane i likvidne. Omjer nenaplativih zajmova (NPL) se nastavio smanjivati, dostigavši 6,1 procenat na kraju Q4 2020. Međutim i profitabilnost bilježi trend pada, uz povrat na uloženi kapital od 6,0 procenata u 2020. (Q4), što predstavlja smanjenje nakon 10,2 procenta u Q4 2019. i 7,0 procenata u Q3 2020. Omjer adekvatnosti kapitala se povećala sa 18 na kraju Q4 2019. na 19,2 na kraju Q4 2020. Rezervisanja osnovnog kapitala su u skladu s propisima. Očuvanje bankarskog sektora će i dalje biti naročito značajno, obzirom da još uvijek nisu izvršene procjene punog efekta moratorija.

Procjenjuje se da je došlo do manjeg povećanja deficita tekućeg računa (CAD) zbog smanjenja usluga i doznaka. Procjenjuje se da je CAD povećan s 3,2 procenta BDP-a u 2019. na 3,4 procenta BDP-

a u 2020., uglavnom zbog pada i uvoza i izvoza (u znatno manjoj mjeri). Pad izvoza je uzrokovan manjim prilivom od usluga transporta i putovanja, dok je ukupno smanjenje potražnje, kako domaće, tako i vanjske, glavni uzrok očekivanog pogoršanja bilansa tekućeg računa (CAB). Sa procijenjenih 7,4 procenta BDP-a, doznake su u 2020. još uvijek značajan izvor finansiranja CAB-a, uz priliv po osnovu stranih direktnih (FDI) i ostalih investicija. Pokrivenost obavezne rezerve je u 2020. i dalje adekvatna.

Izgledi i rizici

Izgled je obilježen nastavkom mjera za borbu protiv panedmije. Vlasti se trenutno fokusiraju na nabavku vakcina. Kako pandemija bude jenjavala očekuje se vraćanje fokusa na Program socio-ekonomskih reformi,³ kroz uglavnom najavljene investicije u energetiku i infrastrukturu. Rast, naročito rast uvoza, će i dalje biti vođen potrošnjom. Očekuje se da će se doznake oporaviti u srednjoročnom periodu, te da će uz napredak na reformama, pomoći postepenom povećanju potrošnje i finansirati najveći dio trgovinskog deficita. Kapitalne investicije bi trebale i dalje biti visok prioritet za vladu. Kad kriza prođe, planirane investicije u energetiku, infrastrukturu i turizam će podržati otvaranje radnih mjesta.

Uz jenjavanje pandemije u 2021. se procjenjuje da bi ekonomski rast mogao dostići 2,8 procenata. Očekivani postepeni ekonomski oporavak bi trebao dovesti do poboljšanja stanja na tržištu rada i zaposlenosti, što je od vitalnog značaja da bi rast doveo do smanjenja siromaštva.

Postoji nekoliko rizika po ovaj izgled. Glavni se odnosi na produženo trajanje

² Za najnovije podatke, pogledati web portal CBBH.

³ Srednjoročni plan razvoja BiH usvojen u januaru 2020. bavi se neophodnim strukturalnim reformama.

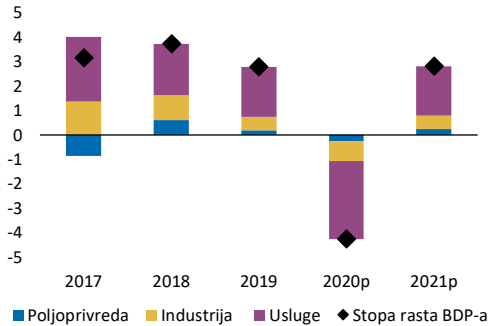
pandemije, što bi moglo smanjiti rast u 2021. ispod sadašnjih projekcija. Pored toga, izazovno političko okruženje, nepostizanje dogovora o novom izbornom zakonu svih interesnih strana kao i domaće političke tenzije će uticati na napredak na programu socio-ekonomskih reformi. Glavni vanjski rizik za BiH predstavljaju spor rast u EU i političke tenzije u regiji.

Za BiH će u srednjoročnom periodu biti važno da ostane na putu reformi kojima se rješavaju dugo prisutni problemi. Da bi

zemlja bila konkurentnija, reforme moraju riješiti ukorijenjene strukturalne i institucionalne probleme. Da bi se iskoristio potencijal privatnog sektora, BiH mora smanjiti veliku zastupljenost javnog sektora. Takođe treba prebaciti fokus BiH ekonomije s domaće potrošnje i uvoza na stavljanje prioriteta na međunarodne integracije kroz investicije i izvoz. Nepovoljno demografsko stanje i teška politička situacija u BiH mogu pogoršati efekte pandemije i dovesti čak i do većeg pada BDP-a nego što se trenutno očekuje.

COVID-19 kriza je dovela do pada BDP-a u 2020.

doprinos rastu, procentni poeni BDP-a

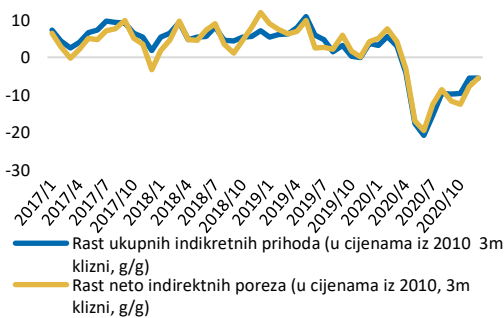


Izvor: Agencija za statistiku BiH i procjene osoblja Svjetske banke.

Napomena: Polj., ind., usl. - BHAS proizvodni pristup, 2021 procjene osoblja Svjetske banke.

Kriza je dovela do smanjenja ukupne naplate prihoda od indirektnih poreza, ali se naplata krajem godine popravila.

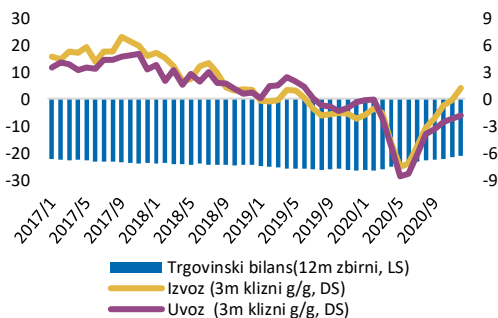
realni 3-mjesečni klizni prosjek (3mma),
procentat g/g



Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje BiH i kalkulacije osoblja Svjetske banke.

Deficit u robnoj trgovini se popravio zbog sveukupnog pada obima trgovine.

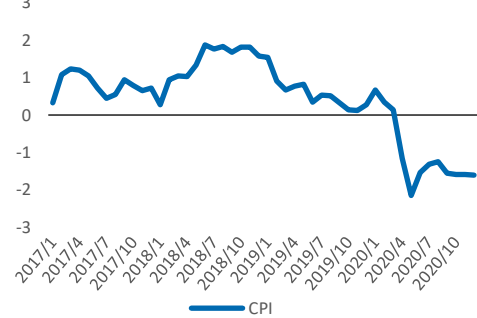
3 mma, procentat g/g i robno-trgovinski
bilans u milijardama KM



Izvor: Agencija za statistiku BiH i kalkulacije osoblja Svjetske banke.

Inflacija potrošačkih cijena je u 2020. prešla u deflaciju

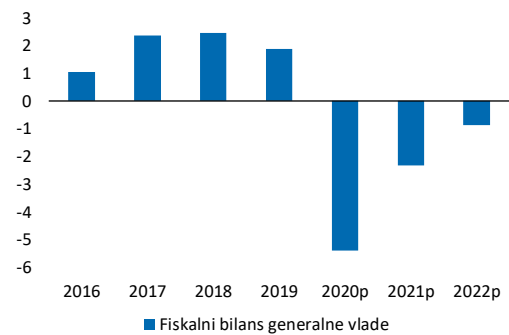
procentat g/g



Izvor: Agencija za statistiku BiH i kalkulacije osoblja Svjetske banke.

Za ublažavanje uticaja krize, BiH se opredijelila za ekspanzivnu fiskalnu politiku u 2020.

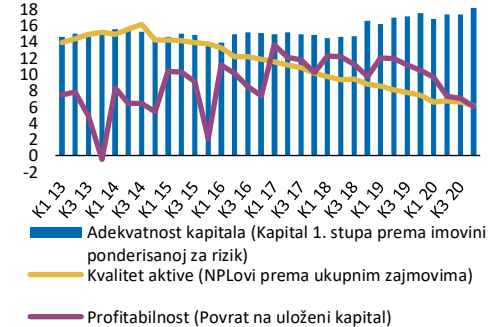
procentat BDP-a



Izvor: Fiskalni organi i procjene osoblja Svjetske banke.

Iako još uvijek visoki, nenaplativi zajmovi poslovnih banaka pokazuju trend pada.

procentat



Izvor: Centralna banka BiH i kalkulacije osoblja Svjetske banke.

BOSNA I HERCEGOVINA	2017	2018	2019	2020p	2021p	2022p
Rast realnog BDP-a (procenat)	3.2	3.7	2.8	-4.3	2.8	3.5
Struktura (procenatni poeni):						
Potrošnja	n.a.	n.a.	n.a.	-3.4	3.0	3.4
Investicije	n.a.	n.a.	n.a.	-4.7	0.5	0.7
Neto izvoz	n.a.	n.a.	n.a.	4.0	-0.7	-0.5
Izvoz	n.a.	n.a.	n.a.	-3.2	0.7	1.3
Uvoz (-)	n.a.	n.a.	n.a.	-7.2	1.5	1.8
Inflacija potrošačkih cijena (procenat, prosjek perioda)	0.8	1.4	0.6	-1.1	0.5	0.5
Javni prihodi (procenat BDP-a)	43.8	42.7	43.0	42.3	42.3	41.8
Javni rashodi (procenat BDP-a)	41.4	40.2	41.1	47.8	44.6	42.6
Od čega:						
Plate (procenat BDP-a)	11.0	10.2	10.9	11.4	11.3	10.9
Socijalna davanja (procenat BDP-a)	17.8	17.8	18.1	21.6	19.3	18.6
Kapitalni rashodi (procenat BDP-a)	2.3	2.8	3.1	5.0	4.4	3.8
Fiskalni bilans (procenat BDP-a)	2.4	2.5	1.9	-5.4	-2.3	-0.9
Primarni fiskalni bilans (procenat BDP-a)	3.2	3.2	2.6	-4.6	-1.4	0.1
Javni dug (procenat BDP-a)	36.1	34.2	32.8	37.4	38.2	38.0
Javni i javno garantirani dug (procenat BDP-a)	37.7	35.6	34.5	39.6	40.4	40.2
Od čega: vanjski (procenat BDP-a)	30.7	29.9	28.4	31.1	31.5	31.0
Izvor roba (procenat BDP-a)	29.8	31.2	28.8	27.7	26.8	26.5
Uvoz roba (procenat BDP-a)	53.4	53.6	51.4	46.3	47.0	47.8
Neto izvoz usluga (procenat BDP-a)	7.4	7.8	7.8	4.0	5.1	5.7
Trgovinski bilans (procenat BDP-a)	-16.2	-14.7	-14.7	-14.6	-15.0	-15.6
Priliv doznaka (procenat BDP-a)	8.4	8.5	8.4	7.4	7.9	7.8
Bilans tekućeg računa (procenat BDP-a)	-4.8	-3.5	-3.2	-3.4	-4.0	-4.7
Neto priliv direktnih stranih investicija (procenat BDP-a)	2.3	3.0	2.0	1.9	2.0	2.1
Vanjski dug (procenat BDP-a)	70.6	66.8	64.1	73.0	76.3	75.9
Realni rast privatnih kredita (procenat BDP-a)	5.3	5.1	5.2	1.3	n.a.	n.a.
Nenaplativi zajmovi (procenat bruto zajmova, prosjek perioda)	10.0	8.8	7.4	6.1	n.a.	n.a.
Stopa nezaposlenosti (procenat, prosjek perioda)	20.5	18.4	15.7	n.a.	n.a.	n.a.
Stopa nezaposlenosti mladih (procenat, prosjek perioda)	45.8	38.8	33.8	n.a.	n.a.	n.a.
Stopa učestvovanja radne snage (procenat, prosjek perioda)	42.6	42.1	42.1	n.a.	n.a.	n.a.
BDP po stanovniku, PPP (tekući međunarodni \$)	12,875	13,200	13,775	13,424	14,100	14,700

Izvori: Organi zemlje, procjene i projekcije Svjetske banke.

Potražite ovaj izvještaj online:
www.worldbank.org/eca/wbrer

